

необхідне повернути військову прокуратуру на період війни. Адже звичайним прокурорам важко вести розслідування на лінії вогню. А наразі стоїть нагальна необхідність у швидкому збиранні доказів. Дані проблеми можуть бути вирішені лише у тісній взаємодії командування, правоохоронних органів та інститутів громадянського суспільства. Подальша системна розробка проблемних напрямів, у тому числі в рамках військово-правової науки, та реалізація оперативних заходів щодо захисту та відновлення порушених прав, в умовах ведення бойових дій, цивільного населення, військовослужбовців та членів їхніх сімей дозволять підвищити обороноздатність держави та підняти престиж органів прокуратури, а також реалізувати конституційні засади України як соціальної держави.

Література

1. Хто розслідуватиме злочини у військах. *Резонанс*. URL: <https://resonance.ua/khto-rozsliduvatime-zlochini-u-viyska/>

2. Рогатюк І.В. Кримінальна процесуальна діяльність прокурора в особливому режимі досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або в районі проведення антитерористичної операції. *Акт. пробл. вітчизн. юриспруд.* 2017. № 6. С. 228-231.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України.* 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.

УДК 343.21:343.55(043.2)

Личак В.В., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ШЛЮБУ І СІМ'Ї В ПРОЄКТІ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

На відміну від кримінального законодавства більшості держав-членів ЄС (наприклад, Литви, Німеччини, Польщі та Франції), чинний Кримінальний кодекс України (далі – КК України) не містить окремого розділу, в якому систематизовані кримінальні правопорушення проти шлюбу і сім'ї. Проте законодавець встановив такі норми в різних розділах Особливої частини КК України.

Виходячи з вище сказаного, багато вітчизняних вчених-правників (зокрема, С.Я. Лихова, О.І. Белова, М.І. Хавронюк, С.М. Морозюк, Д.П. Євтєєва, О.М. Сікан, В.В. Гальцова) проводили дослідження на цю тему і вважали за необхідне уніфікувати в одному розділі КК України аналізовану групу діянь.

Усунути прогалину у сфері кримінально-правової охорони шлюбу і сім'ї може проєкт нового Кримінального кодексу України (далі – проєкт КК). Так, до проєкту КК (в редакції станом на 18.02.2022 р.) включено розділ 4.6 «Злочини та проступки проти сім'ї, дітей та вразливих осіб», що належить до Книги четвертої «Злочини та проступки проти людини і громадянина» Особливої частини [1]. Наразі розділ 4.6 проєкту КК об'єднує 18 кримінальних правопорушень, поділених на два підрозділи.

Підрозділ 1 «Злочини» містить 10 статей (статті 4.6.4 – 4.6.13). Детальний аналіз цих злочинів свідчить про наступність кримінального права. Це пов'язано з тим, що більшість злочинів проти сім'ї, дітей та вразливих осіб, наведених у проєкті КК, вже містяться в КК України, але, як зазначалося вище, розміщені в різних розділах Особливої частини КК України (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна таблиця статей проєкту КК та чинного КК України

Проєкт КК України станом на 18.02.2022 р.	Чинний КК України
Розділ 4.6. Злочини та проступки проти сім'ї, дітей та вразливих осіб	Розділ II Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи
Стаття 4.6.4. Домашнє насильство	Стаття 126-1. Домашнє насильство
	Розділ III Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи
Стаття 4.6.5. Використання у жебрацтві	Стаття 150-1. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом
Стаття 4.6.12. Підміна малолітньої дитини	Стаття 148. Підміна дитини
	Розділ V Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових...
Стаття 4.6.6. Зловживання опікунськими правами	Стаття 167. Зловживання опікунськими правами
Стаття 4.6.7. Неналежне виконання обов'язків щодо підопічної особи, що спричинило тяжку шкоду	Стаття 166. Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування
Стаття 4.6.8. Злісне ухилення від сплати коштів на утримання члена сім'ї	Стаття 164. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей Стаття 165. Ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків
Стаття 4.6.9. Розголошення таємниці усиновлення	Стаття 168. Розголошення таємниці усиновлення (удочеріння)
Стаття 4.6.10. Посередницька або комерційна діяльність щодо дитини	Стаття 169. Незаконні дії щодо усиновлення (удочеріння)

Джерело: складено автором на основі [1; 2]

Водночас серед перерахованих злочинів є і злочини, невідомі національному законодавству України. Так, у ст. 4.6.11 пропонується встановити кримінальну відповідальність за вивезення дитини із України, а у ст. 4.6.13 – за невжиття належних заходів щодо чужої дитини [1].

У наступному підрозділі 2 «Проступки» визначено 8 складів кримінальних проступків (статті 4.6.14 – 4.6.21). Аналіз цього підрозділу показує, що автори проєкту КК намагаються криміналізувати ті діяння, за які Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) наразі встановлено адміністративну відповідальність, але за своєю суттю вони не є адміністративними, тобто не пов'язані зі здійсненням публічного управління (табл. 2).

Таблиця 2

Порівняльна таблиця статей проєкту КК та КУпАП

Проєкт КК України станом на 18.02.2022 р.	КУпАП
Стаття 4.6.14. Домашнє насильство, що не спричинило наслідків для потерпілої особи	Стаття 173-2. Вчинення домашнього насильства...
Стаття 4.6.17. Продаж алкогольного напою неповнолітній особі	Стаття 156. Порухення правил торгівлі пивом...
Стаття 4.6.18. Неналежне виконання обов'язків щодо підопічної особи, що спричинило значну шкоду	Стаття 184. Невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей
Стаття 4.6.19. Ухилення від утримання члена сім'ї	Стаття 183-1. Несплата аліментів
Стаття 4.6.21. Приховування обставини, за якої шлюб є недійсним	Стаття 212-1. Повідомлення неправдивих відомостей державним органам реєстрації актів цивільного стану

Джерело: складено автором на основі [1; 3]

Лише два проступки, що передбачені в проєкті КК, а саме: протиправне використання праці дитини (ст. 4.6.15) та втягнення неповнолітніх в асоціальну діяльність (ст. 4.6.16), мають еквіваленти у КК України – ст. 150 «Експлуатація дітей» розділу III «Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи» та ст. 304 «Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність» розділу XII «Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності» [1; 2]. Крім того, автори проєкту КК пропонують віднести до кримінальних проступків діяння, аналогів якого немає в чинному законодавстві України, а саме за самочинне відібрання дитини (ст. 4.6.20) [1].

Отже, проєкт КК передбачає виокремлення кримінальних правопорушень проти сім'ї, дітей та вразливих осіб в окремий розділ як шляхом включення до нього деяких норм чинного КК України, так і криміналізацією адміністративних правопорушень та створенням нових

кримінально-правових норм. Очевидно, що проєкт КК суттєво відрізняється від КК України, оскільки відходить від низки стандартів кримінального права України, тому норми про кримінально-правову охорону сім'ї, дітей та вразливих осіб, запропоновані авторами проєкту КК, потребують додаткового фахового обговорення з метою їх удосконалення.

Література

1. Текст проєкту нового Кримінального кодексу України (станом на 18 лют. 2022 р.). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 груд. 1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

УДК 343.58(043.2)

Майстро Д.М., здобувачка вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНУ «ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ» (СТ. 299 КК УКРАЇНИ)

З листопада 2021 року ст. 299 «Жорстоке поводження з тваринами» Кримінального кодексу України (далі – КК України) викладена в новій редакції. У чинній класифікації кримінальних правопорушень це діяння набуло значення злочину (ч. 1, 2 ст. 299 КК України – нетяжкий злочин; ч. 3, 4 ст. 299 КК України – тяжкий злочин) і була розширена об'єктивна сторона складу злочину проти тварин, оскільки набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації положень деяких міжнародних угод та директив Європейського Союзу у сфері охорони тваринного та рослинного світу» (далі – Закон України № 1684-IX) від 15.07.2021 р. № 1684-IX [1]. Загалом це є позитивною новелою у кримінальному законодавстві щодо захисту тварин, тому що ще у 2013 р. Україна ратифікувала міжнародну Європейську конвенцію про захист домашніх тварин [2], проте за наступні декілька років її норми не були імплементовані у вітчизняне законодавство, зокрема у ст. 22 «Правила поводження з домашніми тваринами, що виключають жорстокість» Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» [3].

Об'єкт у складі злочину залишається без змін, тобто порушуються